

Martin Musílek, Hertvíkové z Rušínova. Východočeská šlechta ve víru husitských bouří,
Praha 2020

opponentský posudek

Psát dějiny šlechtických rodů u nás patří už k historiografickému mainstreamu. Lze napočítat množství takových či onakých titulů. Je zajímavé, že řada významných, ba klíčových rodů jako by z těchto snah unikala. Na druhou stranu lze zaznamenat jistý počet rodů, zejména přirozeně nižší šlechty, které zná prakticky jen autor a jeho nejbližší okolí. To jistě není na překážku toho, aby se ten který rod studoval. Naopak.

Toto konstatování ovšem neplatí o východočeském rodu Hertvíků z Rušínova. Ač tomuto rodu byla souzena prakticky nanejvýš dvě století jeho existence, dokázal M. Musílek o něm napsat skoro 800stranovou monografii. To samo o sobě vzbuzuje respekt. Podívejme se, jak je tento „epos“ vnitřně strukturován, co v něm lze nalézt, případně co by recenzent v něm mohl postrádat.

Klíčovou figurou rodu byl bezesporu Jan Hertvík z Rušínova († 1455). Je přirozeně zásadní otázkou, jak konstruovat tuto osobu, přesněji jakou „husitskou“ optikou. Bude se vycházet z kontextu „celého“ husitství, nebo „jen“ toho východočeského? To by pak poznávací optika mohla být ostřejší. Alespoň si to myslím. M. Musílek šel v tomto ohledu jakousi zlatou střední cestou, přičemž využil všechna relevantní díla věnovaná tématu. Tam se potom nabízí možná poněkud skeptická otázka, zda nedochází k jistě dezinterpretaci – jestli se od nejrůznějších domýšlení syntetizovaných obrazů či závěrů nevzdalujeme materii? To je přirozeně otázka docela důležitá, kterou si musí vyřešit každý autor sám.

Já osobně bych patrně klíčovou I. část poněkud „rozsekal“ na menší kusy. Pohled na strukturu práce vlastně odhaluje toliko dvě nestejně dlouhé části. To sice přirozeně není na závadu, jde spíše jen o přehlednost pro čtenáře. Toto mé skromné konstatování, zdá se mi, vyniká právě při značném rozsahu knihy. Platí to třeba o kap. 19, která spíše navazuje na II. část. Chci tu ovšem podotknout, že autorovo členění či strukturaci nepovažuji za nikterak chybné. On zvolil strukturu, jakou zvolil, takže vše jistě dokáže zdůvodnit a obhájit.

Za velmi zdařilou považuji partii, jež rekonstruuje osobnost Hertvíka z Rušínova. Je ale trochu v kontrastu s nemálo „podseknutým“ druhým životem tohoto muže. Ono se totiž v realitě ukazuje, že právě tyto „druhé životy“ mají větší, řekl bych dokonce daleko větší dosah a dopad než kvalitní odborná medievalistická práce. Takže je nelze vůbec podceňovat, i když k jejich autorům patří i V. Vondruška.

Dostí široký je autorův záběr na použité prameny. Trochu mě překvapilo, že není uveden třeboňský fond Cizí rody, stejně jako Cizí statky (tedy historicky ne-schwarzenberské rody a jejich majetky). A to nejen listiny, ale i aktový materiál. Zde nejde jen o přímé odkazy na východočeské šlechtice, ale i o soudobý kontext; platí to i o tamním fondu Cizí rody – ze Švamberka, kde nechybí ani Březanovy rukopisy a poznámky. Ty obsahují nemalé množství jinak neznámého materiálu z 15. století. Může to být nečekané, ale i fond Cizí doly nabízí

docela „širokopásmovou“ dokumentaci. Totéž by mohlo platit i o fondu Historica třeboňské pobočky v Jindřichově Hradci.

Monografie M. Musílka je zcela relevantní dílo pro přijetí jako habilitační práce. Téma je dobře zpracováno a je plně srovnatelné s podobnými špičkovými monografiemi věnovanými šlechtě, jak domácími, tak zahraničními.

Musílkova pracovní metoda plně odpovídá úzu při psaní medievistických prací. To ostatně dokládá i bohatý poznámkový aparát, který je přehledný a čtenář se v něm snadno orientuje. Práce je po formální stránce velmi dobře „řemeslně“ zpracovaná.

Závěr:

Monografie Martina Musílka splňuje všechny kritéria kladená na habilitační práci. Rád ji doporučuji jako základ pro habilitační řízení.

V Praze 10. května 2022

prof. Jaroslav Čechura